

เป็นปม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ข้อ ๒๘๗๓. เรื่อง “กามราคะที่อยู่ในจิต จะมีอุปายชุดมาพิจารณาอย่างไรครับ”

กราบเรียนหลวงพ่อย่างสูง กระผมได้ปฏิบัติภาวนามาระยะหนึ่งตามแนวทางครูบาอาจารย์ผ่านอินเทอร์เน็ต ทำบ้าง ไม่ทำบ้าง แต่มาระยะหลังรู้สึกตัวอยู่เสมอเป็นส่วนใหญ่ แม้ไม่ได้ตั้งใจครับ (รู้สึกเหมือนมีตัวที่มันรู้อยู่ตลอด จนบางทีอยากให้มันไม่รู้ตัวบ้างครับ เพราะมันเหมือนคนฟุ้งซ่านในธรรมะ แต่ก็แก้ด้วยการทำให้สงบด้วยสมาธิ ทำให้พออยู่ได้ครับ)

หลังจากเริ่มพิจารณากายหลาย ๆ แบบมานี้ บางครั้งขณะพิจารณาก็สงบไปเลย ทั้งๆที่กำลังแยกกาย ผากายครับ เป็นบ่อยจนบางทีเหมือนไม่มีความรู้สึกทางเพศเลย บางครั้งถึงขั้นต้องเอาหนังสือไปมาทดสอบดูเพื่อให้รู้ว่ามีความรู้สึกทางเพศอยู่ครับ (ขอยกยในความไม่สุภาพครับ แต่ทำแบบที่กล่าวไว้จริงๆ ครับ) แต่ก็ไม่ได้กังวลใจอะไร

แต่ปัจจุบันคือใจไม่ค่อยพิจารณากายเหมือนเก่า กำหนดกายก็โล่ง ก็ว่าง แบบเหมือนตัวรู้มันคิดว่ารู้อยู่แล้ว แต่มันมาสนใจที่ความรู้สึกกามราคะที่มันอยู่ในใจ รู้ว่ามี แต่ไม่รู้ว่าจะกำหนดมาพิจารณาอย่างไรครับ รู้เพราะว่ามันมีความรู้สึกวาบๆ อยู่ในใจ แต่ไม่ได้รุนแรงอะไร แต่ก็ไม่รู้จะทำให้มันขาดไปเด็ดขาดอย่างไรครับ

ขอยกยพระอาจารย์ในคำถาม เพราะไม่รู้จะถามอย่างไรให้มันถูกจุดครับ

ตอบ : อันนี้คืออนกปฏิบัติใจ เวล่านกปฏิบัติไป การประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม เวลาคนส่วนใหญ่ การประพฤติปฏิบัติผ่านกายๆ การพิจารณากาย

ถ้าการพิจารณากาย พิจารณาไปแล้วจิตใจมันจะเป็นขั้นเป็นตอนของมันขึ้นไป คำว่า “จิตใจเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป” มันจะมีวุฒิภาวะของมัน

เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติ ถ้าเริ่มต้นมันจับต้นชนปลายไม่ได้ มันจับต้นชนปลายไม่ได้ว่า การปฏิบัติธรรมก็เป็นกำปั้นทุบดิน การปฏิบัติธรรมก็ได้บรรลุธรรม ต้องได้มีดวงตาเห็นธรรม แต่เป็นอย่างไรก็ไม่รู้ แล้วทำอย่างไรก็ไม่รู้

พอไม่รู้แล้วก็ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นภาคปฏิบัติ เป็นภาคปริยัติ ภาคปริยัติในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เวลาฟังหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราท่านเทศน์เรื่องภาคปฏิบัติ

เวลาท่านเทศน์เรื่องภาคปฏิบัติ หลวงตาพระมหาบัวท่านพูดครั้งแรก ท่านบอกท่านศึกษาจนเป็นมหา ท่านศึกษาอยู่ในเมือง ศึกษาอยู่กับพวกเจ้าคุณเจ้าฟ้าต่างๆ ท่านบอกเทศน์อย่างไรท่านก็เข้าใจได้

ท่านเทศน์ธรรมะของภาคปริยัตินะ ชั้นสมเด็จพระชั้นเจ้าฟ้าเจ้าคุณฟังมาหมด เข้าใจทั้งนั้นนะ พอไปฟังเทศน์หลวงปู่มั่นครั้งแรก ท่านบอกฟังไม่เข้าใจเลย ท่านไม่เข้าใจเลย แต่ก็เป็นบุญกุศลอันหนึ่งคือไม่ไปตีตัวท่าน ตีตัวเอง ว่าตัวเองฟังเทศน์เจ้าฟ้าเจ้าคุณมาขนาดไหน ฟังแล้วเข้าใจทั้งหมด แต่พอมาฟังเทศน์หลวงปู่มั่นทำไมไม่เข้าใจเลย แต่ก็ไม่ได้ตีตัวท่าน ตีแต่ตัวเราพยายามปรับปรุงตัวเอง ปรับปรุงตัวเอง

เวลาปรับปรุงตัวเอง ผีกัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้วฟังเทศน์ขึ้นไปด้วย สุดท้ายแล้วฟังเทศน์ภาคปฏิบัติเข้าใจ เข้าใจเพราะอะไร เพราะมันมีพื้นฐาน

ท่าน ศील ภาวนา นี่เรื่องของทางโลกเขา ศील สมภาสิ ปัญญา เวลาศีล สมภาสิ ปัญญา ศील คือความปกติของใจ สมภาสิคือจิตตั้งมั่น ถ้าภาวนามะปัญญาเกิดจากการภาวนา มันเริ่มฟังแล้วเข้าใจ เข้าใจในภาคปฏิบัติต่อเนื่องกันไป

นี่ก็เหมือนกัน เริ่มต้นเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ศึกษา มา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในภาคปริยัติ คือภาคทฤษฎี แล้วมันมีความเข้าใจ ก็เข้าใจแบบโลกๆ นี่ไง ก็เข้าใจแบบโลกๆ

เวลาจะประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม ว่าการพิจารณากาย พิจารณากายจนมันเหมือนไม่มีความรู้สึกทางเพศเลย พอไม่มีความรู้สึกทางเพศเลย ก็พยายามทำความเข้าใจเข้ามา พอ

ไม่มีความรู้สึกทางเพศเลย แต่อยากพิสูจน์ตัวเองก็ไปเอาหนึ่งไปมาดู มาดูแล้วมันก็มีความรู้สึกของมันอยู่ แต่เอาขึ้นมาพิจารณาไม่ได้ แล้วจะพิจารณาอย่างไร

นี่คือความเข้าใจของเราไง ความเข้าใจว่าเราฟังเทศน์แล้วเราเข้าใจ เราประพฤติปฏิบัติ เราเข้าใจ ก็ความเข้าใจก็เป็นทางโลกๆ ใจ

แต่ถ้าทำความเข้าใจของใจเข้ามา ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบก่อน ใจสงบแล้วนะ เวลาถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา

ทำไมต้องฝึกหัด

ต้องฝึกหัดใช้ปัญญา

ปัญญา ปัญญาที่เราเข้าใจกันอยู่ที่นี่เราเป็นปัญญาๆ มันเป็นสัญญาทั้งสิ้น มันเป็นเรื่องความจำได้หมายรู้ มันเป็นเรื่องสัญญาตญาณ เขาถึงว่าโลกียะๆ โลกียะคือเรื่องโลกๆ ใจโลกียะกับโลกุตตระ โลกุตตระคือภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ถ้าไม่ฝึกหัด ไม่ขุดคุ้ย ไม่ค้นคว้า ไม่มีทาง ไม่มีหรอก แล้วเป็นไปไม่ได้

เข้าใจว่าปัญญาๆ มันเป็นความจำ มันเป็นความจำ มันเป็นการเทียบเคียง เวลาศึกษาธรรมะ เวลาศึกษาธรรมะหรือถ้าอ่านธรรมะเป็นพวกนิยายธรรมะ เป็นเรื่องทางวิชาการ แหม! เข้าใจ เข้าใจ เข้าใจ มันซาบซึ้ง มันกินใจ แต่มันไม่กินกิเลส แล้วไม่รู้จักกิเลสด้วย

แต่เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติของท่านนะ ถ้ามันเข้าสู่ภาคปฏิบัตินะ เพราะมันกลั่นออกมาจากใจ

หลวงตาพระมหาบัวท่านพูดถึงหลวงปู่มั่น เวลาหลวงปู่มั่นท่านพูดที่เล่นที่จริง แต่เราไม่เคยเล่น เราจริงตลอด

จะพูดที่เล่นหรือที่จริง ถ้าที่จริงก็จิกเลย จิกเหยี่ยว จิกกัฏ แล้วใช้พวกหนู พวกกระต่าย พอเจอเหยื่อ เจอต่างๆ มันวิ่งหนีหมดนะ มันกลัวมัน กิเลสก็เหมือนกันมันกลัวธรรมะ

เวลาที่เล่นที่จริง ถ้าที่จริงทั้งจิตทั้งกัณฑ์ กัดกิเลสนะ กัดกิเลสที่เราไม่รู้ตัวด้วย เราไม่รู้ที่เราทำผิดอะไรเลย แต่เวลาทวนพูด เออ! ใช่ ผิดจริงๆ แต่ไม่รู้ว่ามีผิด ไม่รู้ตัว เวลากิเลสมันครอบงำไม่รู้ตัวหรอก

เวลาพึ่งเทศน์ธรรมะของภาคปฏิบัติ มันออกมาจากใจ แล้วออกมาจากใจ ออกมาจากความจริง พูดสั้นๆ พูดแล้วแทงใจดำ แล้วไม่มีข้อโต้แย้ง

ถ้าโต้แย้งก็โต้แย้งด้วยกิเลส ด้วยสี่ข้างเข้าถุณนั้นนะ ถูไปถูมาแดงเถือกไปหมด แล้วไม่ได้อะไร

แต่ถ้าเป็นสุภาพบุรุษฟังแล้ว เออ! มันน่าวิเศษนะ มันน่าวิเศษ มันน่าเอาเข้ามาเปรียบเทียบกับใจของเรา ในใจของเราเป็นอย่างนั้นจริงๆ หรือเปล่า

เป็น แต่ไม่รู้ แต่ครูบาอาจารย์ท่านบอกให้

นี่พูดถึงว่าภาคปริยัติกับภาคปฏิบัติ

ที่นี้คำถาม ผมปฏิบัติตามอินเทอร์เนตมาบ้างแล้ว ปฏิบัติจนสม่ำเสมอ พิจารณากายจนเหมือนมันไม่มีอะไรเลย จนรำคาญ

นี่เรื่องโลกียะ เรื่องโลกไฉน จะว่าไม่รู้ก็คือรู้ ถ้ารู้ก็ไม่ว่ารู้จะอะไรเหมือนกัน จะว่าไม่รู้ก็ว่ารู้จะ แต่ถ้าจะว่ารู้ รู้จะอะไร ไม่เห็นมีอะไรให้รู้เลย ไม่มีความจริง

ถ้าเป็นภาคปฏิบัติ เห็นไหม ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราพิจารณาของเราไป เราพิจารณากายแล้วมันจะไปละกามราคะ เราก็เข้าใจกันอย่างนั้นนะ

แต่การพิจารณาจริงๆ แล้ว เวลาพิจารณาไปแล้วนะ พิจารณากายแล้วมันจะไปละสัkkายทิฏฐิ ความเห็นผิดในกายต่างหาก

กายอย่างหยาบ กายอย่างกลาง กายอย่างละเอียด กายอย่างละเอียดสุด กายมันเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป แล้วความยึดมั่นถือมั่น สิ่งผูกมัดมันก็จะละเอียดลึกซึ้งแตกต่างกันเข้าไป แล้วเวลาพิจารณาเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป ถ้าพิจารณาจริงๆ จังๆ ขึ้นมา มันจะเป็นความจริงขึ้นมา

แต่เนี่ยบอกว่าเขาฝึกหัดปฏิบัติ ปฏิบัติผ่านทางอินเทอร์เน็ต แล้วปฏิบัติด้วยตัวเอง

แต่จริงๆ นะ ไปอยู่กับครูบาอาจารย์ก็ปฏิบัติด้วยตัวเองทั้งสิ้น ไปอยู่กับครูบาอาจารย์ก็แค่ครูบาอาจารย์คุ้มครองดูแลเท่านั้นนะ เวลาปฏิบัติ เราต้องปฏิบัติตามความจริงของเรา

นี่ปฏิบัติตามอินเทอร์เน็ต มันก็ใช่ ไม่เสียหาย แต่เวลาปฏิบัติแล้วกิเลสมันแอบแฝง กิเลสมันบังเงา กิเลสมันอ้างว่าปฏิบัติ แล้วกิเลสมันครอบงำ มันก็เลยครึ่งๆ กลางๆ ไร ครึ่งๆ กลางๆ ครึ่งบกครึ่งน้ำ จะว่าบกก็เป็นสัตว์น้ำ จะว่าสัตว์น้ำก็เป็นสัตว์บก ไม่รู้ว่าเป็นสัตว์อะไรเหมือนกัน

วางให้หมด แล้วทำความสงบของใจเข้ามา แล้วถ้าพิจารณาก็พิจารณาเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ถ้าเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา

ไอนี้มันครึ่งๆ กลางๆ นะ ปฏิบัติไปแล้วมันสบาย มันว่าง มันเหมือนไม่มีกามราคะ จนต้องปลุกมันขึ้นมาว่ามีจริงหรือไม่มี

นี่มันงไปหมดนะ

แล้วจะเอาจริงเอาจังขึ้นมา มันมี แต่ไม่รู้จะทำอย่างไรอีกล่ะ

ทำความสงบของใจเข้ามา ฝึกหัดทำความสงบของตน แล้วทำให้มันเป็นขึ้นเป็นอันขึ้นมาให้มันถูกต้องชอบธรรม

ไอนี้มันก็เป็นवासนานะ ถ้าไม่สนใจในธรรมะก็ไม่สนใจเลย ถ้าสนใจธรรมะแล้ว สนใจแล้วก็ยังสนใจแบบทางโลก ศึกษาเอาด้วยตัวเอง แล้วปฏิบัติไปแล้วก็ปฏิบัติด้วยตัวเอง ว่าจะไม่มี คือมันมี ไฉนจะว่ามันมี มันก็สงบดี

ไฉนคำว่า “สงบดีจนเหมือนไม่มีกิเลส”

อันนี้เป็นวาสนา ให้เป็นการยืนยันไว้ว่าเราได้ฝึกหัด เราได้ปฏิบัติ จริงหรือไม่จริงเรา ฝึกหัดของเรา ถ้ามันฝึกหัดไปตามความจริงแล้วนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งนะ จบ

ถาม : ข้อ ๒๘๗๔. เรื่อง “สงสัยในการภาวนา”

กราบนมัสการหลวงพ่อดุสิต ขออนุญาตสงสัยในการภาวนาดังนี้

๑. ในเมื่อเราเห็นว่ากายกับจิตมันเป็นคนละส่วนกันแล้ว แต่ทำไมเรายังมองเห็นว่า ผู้หญิงยังสวยอยู่ครับ ทั้งๆ ที่เราก็มองเข้าไปอยู่หน้าหน้าว่าผู้หญิงก็คือจิตดวงหนึ่งที่อาศัยร่างกายนั้น อยู่ แต่ทำไมเราก็มองเห็นว่าผู้หญิงคนนั้นยังสวยและถูกใจเราอยู่ครับ

๒. กาม/กามราคะ หรือเรื่องระหว่างผู้หญิงผู้ชายนี้ เราควรจะพิจารณาอย่างไรครับ

กระผมขอรบกวนหลวงพ่อดุสิตช่วยเมตตาและแนะนำวิธีการพิจารณาในเรื่องนี้ด้วยครับ
กราบเท้าหลวงพ่อดุสิตด้วยความเคารพอย่างสูง

ตอบ : นี่เวลาการพิจารณาของเราไง การพิจารณา การฝึกหัดการประพฤติปฏิบัติ

ไฉนก็เหมือนกัน ว่า “๑. เมื่อเราเห็นว่ากายกับจิตมันเป็นคนละส่วนกันแล้ว แต่ทำไมเรายังมองเห็นว่าผู้หญิงยังสวยอยู่ครับ”

ไฉนเรื่องกายกับจิต กายกับจิต ถ้าเป็นข้อเท็จจริง ถ้าเป็นข้อเท็จจริงในวงกรรมฐานนะ เวลาถ้าทำความเข้าใจเข้ามา พิจารณากายจนแยกกายได้ สักกายทิฐิ วิจิกิจจา สิลัพพตปราชส ชัดเจนเลย วงกรรมฐานเมื่อก่อนเขาเรียกว่าผ่านกายๆ ถ้ากายได้ผ่านแล้ว คำว่า “ผ่านกาย” คือการพิจารณากายจนแหลกละเอียด จนเป็นไตรลักษณ์ จนจิตนี้มันว่าง มันว่าง สักกายทิฐิด้วยสมุจเฉตพหุญาณด้วยความเด็ดขาด นี่การพิจารณาเขาเรียกว่าผ่านกาย

ผ่านกายๆ แล้วครูบาอาจารย์เวลาท่านสนทนาธรรมกันไง ธมฺมสากจุณา เอตมฺมมฺกคฺค มุตฺตมํ พระองค์นี้ผ่านกายแล้ว คำว่า “ผ่านกายแล้ว” นี่ได้โสดาบัน

มันก็เลยเป็นคำพูดนะ ในวงกรรมฐาน ครูบาอาจารย์ “ผ่านกายๆ”

มันผ่านอะไรละ ผ่านกายอาบน้ำไข่มุขไหม หรือผ่านประตู มันคำว่า “ผ่าน” ไง แต่เมื่อก่อน คำว่า “ผ่าน” มันเป็นเรื่องว่าผลการปฏิบัติเลยละ

ฉะนั้น เวลาว่าการพิจารณากาย เวลาผ่านกายแล้วนะ ถ้าผ่านกายแล้วได้โสดาบัน แล้ว ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนาได้เห็นกายต่อเนื่องไป ถ้าพิจารณาไปแล้ว กายกับจิตจะแยกออกจากกัน โดยสังขละ โดยความจริงเลย กายเป็นโพธิ จิตเป็นกระจกใส กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลงโดย ข้อเท็จจริงเลย นั่นแหละกายกับจิตแยกกันโดยตามความเป็นจริง โดยข้อเท็จจริงในวงกรรมฐาน

ถ้าโดยข้อเท็จจริงในวงกรรมฐาน ถ้ากายกับจิตมันแยกจากกันโดยข้อเท็จจริงนะ โดย สมุจเฉตปหาน โดยอริยสังขละ โดยความจริง โดยผลของการปฏิบัติ ถ้ากายกับจิตมันแยกกันตาม ความเป็นจริง นั่นสีกิฬาคามีนะ นั่นนะชัดๆ เลย นี่มันเป็นข้อเท็จจริงในการปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติจริง บุคคล ๔ คู่ คู่ที่ ๒ นี่ถ้าข้อเท็จจริง

แต่เวลาในลูกศิษย์กรรมฐานในสมัยปัจจุบันนี้มันไม่ใช่ กายกับจิตมันแยกเอา มันก็นึก เอาใจ นุ่งกาย นี่จิต คือศึกษาทำความเข้าใจ ว่ากายกับจิตมันไม่ใช่อันเดียวกัน ถ้ารู้ว่กายกับ จิต ไฉนมันเป็นทฤษฎี มันไม่มีผลกับหัวใจหรอก

ถ้าหัวใจประพฤติปฏิบัตินะ พิจารณากายจนผ่านกาย พิจารณากายจนเป็นไตรลักษณ์ จนสมุจเฉตปหานตัดขาด สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สิลัพพตปรามาส นั่นนะผ่านกาย แล้วถ้าจิตมัน แยกกันโดยข้อเท็จจริง กายเป็นโพธิ จิตเป็นกระจกใส คู่ที่ ๒ นั่นข้อเท็จจริงในการปฏิบัติของท่าน

แต่ไอ้คำถามนี้ ในเมื่อเราเห็นว่ากายกับจิตมันเป็นคนละส่วนกัน

เห็นอย่างไรละ เห็นอย่างนี้มันก็เห็นโดยอารมณ์ เห็นโดยความรู้สึกลึกซึ้งคิด มันก็แค่นั้น เห็นโดยการศึกษาไง เห็นและเข้าใจตามทฤษฎีนั่น แต่ไม่มีผลอะไรเลย ถ้ามันไม่มีผลอะไรเลย มันก็เลยไม่มีผลว่า

“ทำไมเรายังมองเห็นว่าผู้หญิงยังสวยอยู่ครับ ทั้งๆ ที่เราก็ก้าวใจอยู่หน้าครับว่าผู้หญิงก็คือ จิตดวงหนึ่งที่อาศัยร่างกายนั้นอยู่”

ส่งออก

ผู้หญิงก็เป็นจิตดวงหนึ่งก็เรื่องของเขา ผู้หญิงจะสวย ผู้หญิงจะชราคร่ำคร่า ผู้หญิงจะแก่ หง่อม มันก็เรื่องของผู้หญิง มันเกี่ยวอะไรกับเอ็งล่ะ

โอ้เรามันต้องดูใจเราสิ ธรรมะคือการรู้แจ้งแทงตลอดในใจของตน ไม่ใช่รู้แจ้งแทงตลอดในกายของผู้หญิง แล้วผู้หญิงก็ไม่ใช่รู้แจ้งแทงตลอดกายของผู้ชาย ผู้หญิงก็ต้องรู้แจ้งแทงตลอดในหัวใจของผู้หญิงนั่น

นางอุบลวรรณเป็นภิกษุณี เป็นพระอรหันต์ ท่านรู้แจ้งแทงตลอดหมดนะ เขาไม่ใช่ว่าผู้ชายไปรู้แจ้งแทงตลอดในกายผู้หญิง แล้วเห็นผู้หญิงแล้วมันก็เลยว่าคุณผู้หญิงเป็นเรื่องธรรมดา

โอ้เนี่ยว่า “ทำไมยังเห็นผู้หญิงสวยอยู่ครับ ทั้งๆ ที่เรารู้ว่าคุณผู้หญิงมันก็เป็นจิตดวงหนึ่ง”

อ้าว! มันก็เรื่องของเขา รูปอันวิจิตร รูป รส กลิ่น เสียงอันวิจิตรไม่ใช่กิเลส ตัณหาความทะยานอยากในใจของคนต่างหากคือกิเลส

โอ้ความไปเห็นว่าเขาสวยงามนั้นมันคือกิเลส โอ้ตัวเองนะไปเห็นเขาเอง ไปชอบเขาเอง แล้วก็ไปรู้จักตัวเองนะ ไปโทษเขาอีกนะ ไปโทษผู้หญิงว่าทำไมเอ็งสวยล่ะ เอ็งต้องไม่สวยสิ ข้าจะได้ไม่ชอบเอ็ง

เขาก็อยากสวย ใครเขาไม่อยากสวย เขาสวยแล้วก็จะไปโทษว่าเขาสวย โทษเขาเสร็จแล้วก็ไปรักเขาอีก แล้วก็ยังไปโทษเขาอีก

มันไม่ใช่แล้ว มันส่งออกหมดนะ

โอ้นี่คือความเข้าใจผิดใจ ความเข้าใจผิดของเรา

ถ้าความเข้าใจถูกของเรา นั้นมันเรื่องของเขา ผู้หญิง ผู้ชาย มันก็เรื่องของเขา ใจของเราต่างหาก กิเลสในใจของเราต่างหาก เราไม่รู้เท่ากิเลสในใจของเราเลย เราเที่ยวถือนะ ถือนะธรรมะของพระพุทธเจ้า แล้วก็ไปเพ่งโทษคนอื่น จะไปทำลายคนอื่น แล้วกิเลสมันก็ยิ่งใหญ่นะสิ พระอรหันต์เที่ยวโทษเขา พระอรหันต์เที่ยวด่าเขาอย่างนี้ พระอรหันต์เที่ยวทำลายคนอื่น มันก็เป็นพระอรหันต์ตรงไหนล่ะ

พระอรหันต์มันต้องทำลายกิเลสในใจของตน ถ้ากิเลสในใจของตนได้กำราบแล้ว มันไม่มีอะไรไปทำลายใครได้หรอก เก้อๆ เจินๆ อยู่ข้างนอกนูนๆ ใจของเราต่างหากไม่ไปยุ่งไปเกี่ยวกับเขา ใจของเราต่างหากเห็นโทษในใจของเรา

กามฉันทะคือความพอใจ คือการยึดมั่นถือมั่นในใจของตน เพราะมีกามฉันทะ มันถึงมีกามราคะ ถ้าไม่มีกามฉันทะ คือตัวเองไม่ตั้งตนตัวเองเป็นที่อยากได้อย่างดี มันไม่ไปยุ่งกับใครหรอก

กามฉันทะคือความพอใจ คือตัวตนของตน กามราคะคือคู่ กามฉันทะคือตัวคนเดียว นี่มันมีอยู่เต็มหัวใจ แล้วจะไปโทษใคร ก็โทษตัวเอง ไม่รู้จักตัวเอง ไม่เห็นตัวเอง ไปเที่ยวโทษคนอื่นเขา

“๒. กามราคะ/กาม กับกามฉันทะ มันเรื่องของระหว่างผู้หญิงผู้ชาย เราควรจะพิจารณาอย่างไรครับ กระผมขอกราบหลวงพ่อบัณฑิตและวิธีการพิจารณาในเรื่องนี้ด้วยครับ”

เราก็พิจารณาไปเรื่องสิทธิสิ สิทธิส่วนบุคคลของเขา เราไปมองเขา ไปดูเขา ละเมิดสิทธิเขาแล้ว ถ้ามันเป็นสิทธิของคน มันเป็นสิทธิของเขา เราไม่มีหน้าที่ไปตีไปเตียนอะไรเขาหรอก แล้วเราก็ไม่มีหน้าที่อะไรไปวิพากษ์วิจารณ์เขา มันเรื่องของเขา เว้นไว้แต่เขามาขอคำปรึกษา เขาเข้ามาอยู่กับเรา นั่นอีกเรื่องหนึ่ง

ฉะนั้นบอกว่า เรื่องกาม/กามราคะ ระหว่างผู้หญิงผู้ชาย

เราก็พิจารณาไปโดยความเมตตาธรรมสิ พิจารณาไปให้เราเป็นญาติกันมา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านเทศนาว่าการไว้ใจ ว่าสิ่งที่มีชีวิตเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แล้วมันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันยาวไกลนัก สิ่งที่มีชีวิตที่เราเห็นหน้ากัน เราไม่เคยเป็นญาติเป็นพี่เป็นน้องกันแต่ภพใดชาติใดชาติหนึ่ง ไม่มี

ถ้าเราคิดว่าเป็นญาติกันโดยธรรม มันเป็นญาติกันโดยธรรม เกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกัน เราไม่ไปยุ่งกับเขา ยุ่งกับตัวเองให้มันจบสิ้น บัณฑิตตั้ง สันติภูมิจึงอยู่ที่นี่ ถ้ายุ่งตรงนี้ได้มันก็จบไปนี่พูดถึงวิธีการ วิธีการที่เราจะกำจัดความผิดของเรา

ไม่ใช่วิธีการที่เราจะไปมองคนอื่นว่าอันนั้นอันนี้ มองอันอื่นมันเหมือนมนุษย์เงิง สิ่งมีชีวิตมันต้องเป็นสัตว์สังคม สัตว์สังคมอยู่ด้วยกันแล้วมันก็เป็นกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นี่สิทธิของสงฆ์ ของพระ พระอยู่ด้วยกัน ของของสงฆ์ ของส่วนบุคคล เป็นของคณะกับสิทธิของตน มันมีกฎหมายเงิง มันปัจจัย ๔ ถ้ามีปัจจัย ๔ มันก็มีการกระทบกระทั่งกันเป็นเรื่องธรรมดา อันนี้เรื่องการอยู่ในสังคม

แต่ถ้าอยู่ในสังคมก็เรื่องของสังคม เรื่องสิทธิตามกฎหมาย แต่เรื่องของเรามันเป็นเรื่องศีลธรรม ถ้ามีศีลมีธรรมในหัวใจของตน กฎหมายนี่อีกเรื่องหนึ่งเลยนะ เพราะมันมีศีลสะอาดบริสุทธิ์

ปาณาติปาตา เขาว่าการฆ่าสัตว์เป็นการขาดจากศีล คือการฆ่าสัตว์ทำลายชีวิตเขา แต่พระกรรมฐานนะ แม้แต่คิด แม้แต่จบบ้าง นี่คือทำลายแล้ว

ถ้าเราไม่ไปคิด ไม่ไปแตะต้องของใคร ปาณาติปาตา ไม่ทำกระทบกระทั่งใครทั้งสี่ ศีลของเราถึงจะบริสุทธิ์เงิง ศีลของเราถึงเป็นศีลที่ถูกต้องชอบธรรมเงิง ฉะนั้น มันเรื่องของศีล ถ้าเรื่องของเมตตากรุณา เราก็คิดของเราอย่างเงิงเพื่อประโยชน์กับเราเงิง นี่พูดถึงว่าวิธี จบ

ถาม : ข้อ ๒๘๗๕. เรื่อง “ทราบแล้วเรื่องหาที่ลงใจ ตอนนี้ทบทวนอยู่ทั้งที่ผ่านมาและปัจจุบัน”

ตอบ : นี่เขาเขียนมานะ ข้อ ๒๘๗๕ กับ ข้อ ๒๘๗๖. เรื่อง “ทำอย่างไรให้ใจตรงกัน” นี่พูดถึง เขาก็พูดถึงการประพฤติปฏิบัติของเขา เวลาเป็นความทุกข์ความยากของเขา แล้วความทุกข์ความยากของเขา เขาเขียนอธิบายมา ๔-๕ หน้า

คำว่า “๔-๕ หน้า” การประพฤติปฏิบัติขึ้นมาที่มันทุกข์มันยากขึ้นมา เวลาเขาฝึกหัดปฏิบัติไปแล้วจิตมันไปเห็นเงิง จิตมันไปรับรู้ในใจของตน ถ้าจิตมันไปรับรู้ใจของตนนะว่าจิตใจของเรามันชั่วช้าลามกต่างๆ พิจารณา เขียนอธิบายมาเต็มไปหมดเลย แล้วจิตมันไปเห็นถึงความสงบบระจับ พอเห็นถึงความสงบบระจับแล้ว สิ่งที่เป็นความสงบบระจับ แล้วอยากได้อย่างนั้นอีก แล้วค้นคว้าหาสิ่งใดไม่ได้

ถ้าค้นหาสิ่งใดไม่ได้ มันก็เลยเป็นปมใจ เป็นปมในใจ

มันเหมือนกับทางจิตวิทยา ทางจิตวิทยา เวลาเด็ก อย่าทำสิ่งใดให้กระทบกระเทือนใจเขา ถ้ากระทบกระเทือนใจเขาแล้ว มันจะเป็นจิตเป็นนิสัยของเขา มันจะเป็นปมในใจของเขา

อันนี้ก็เหมือนกัน หาที่ลงใจๆ แล้วที่มันไม่ลงใจๆ มันไม่ลงใจนั้นมันก็เป็นเรื่องทฤษฎีมานะของคน แล้วถ้ามันหาที่ลงใจได้ไง หาครูบาอาจารย์ที่เราลงใจได้

แม้แต่พระ เวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านออกปฏิบัติ ท่านศึกษาจนจบมหา เรื่องธรรมะเข้าใจหมดแหละ แต่มันก็สงสัย แล้วใครจะเป็นคนชี้แนะ ใครจะเป็นคนบอกละ ท่านถึงบอกว่าท่านต้องหลวงปู่มน้องค์เดียวเท่านั้น

เวลาท่านจะเข้าไปหาหลวงปู่มนั้น ท่านไปพักอยู่ มีพระมากมายอยากให้ท่านอยู่ด้วย ในใจท่านบอก ต้องหลวงปู่มนั้นเท่านั้น เวลาเข้าไปหาหลวงปู่มนั้น เพราะหลวงปู่มนั้นท่านคอยชี้คอยแนะในความสงสัยของเรานี้ไง

นี่ก็เหมือนกัน ผู้ถามไง หาที่ลงใจๆ

หาที่ลงใจก็หาที่มีเหตุมีผลที่เราไว้วางใจได้ แต่ถ้ามันหาที่ลงใจไม่ได้ มันไม่ฟังใคร พอไม่ฟังใคร เวลาปฏิบัติไปแล้วมันก็กลับไปเป็นปมในใจ ไปรู้ไปเห็นสิ่งใดก็แล้วแต่มันเป็นปมทั้งสิ้น เวลาเป็นปมทั้งสิ้น พอมันเป็นปมขึ้นมา แล้วเราแสวงหาปมนั้น

เขาบอกว่าเขาปฏิบัติ เขาค้นคว้า ถามหลวงพ่อกว่ามันจะอย่างไร สิ่งที่ว่าไถ่ไถ่นั้นมันเป็นญาณ ไถ่ไถ่นั้นเป็นฌาน

ไถ่ไถ่นั้นเป็นสิ่งที่จิตมันลงหรือจิตมันเป็น จิตสงบแล้วไปรู้ไปเห็นสิ่งใดขึ้นมา แล้วมันก็เป็นปมขึ้นมา เวลาเป็นปมขึ้นมา เราก็อยากได้ออย่างนั้น คำว่า “ปม” ปมเป็นนามธรรม แล้วเราก็ตะครุบ เราก็อยากได้ เราก็แสวงหา แล้วก็ไม่เคยได้เลย

ฉะนั้น สิ่งที่เป็นปมในใจ วางให้หมด พุทโธๆ ทำความสงบของใจเข้ามา ทำความสงบของใจเข้ามา

ถ้าใจมันสงบเข้ามา เรื่องปม ปมในใจ สิ่งที่ได้รับรู้ต่างๆ มันเข้าใจได้หมด มันจะเข้าใจได้ ต่อเมื่อเราเห็นข้อเท็จจริงใจ

แต่นี้มันคาใจ มันฝังใจ มันฝังใจว่า สิ่งทีประพฤติปฏิบัติมานานทุกข์มันยาก มันทรมาน ขนาดไหนก็แล้วแต่ แต่เวลามันวาง แล้วก็ไปรับรู้สิ่งนั้น เวลามันวางขึ้นมา ถ้ามันเข้าใจสิ่งใดได้

แล้วเขาอธิบายมาเยอะเยอะไปหมดเลย เราไม่อ่าน เพราะเราอ่านแล้วมันจะไปเสริมต่อ คนที่ส่งออก คนที่ประพฤติปฏิบัติแล้วไฟไหม้ฟาง จับจดอยู่ข้างนอก เราถึงไม่อ่านให้มันเป็นใคร ที่มาได้ยินแล้วจะบอกว่า เออ! อันนี้หลวงพ่อกเคยพูด

ไม่ใช่ สิ่งที่ทำมาๆ แต่ละบุคคลมันมีประสบการณ์ของจิตทั้งนั้น ไม่อย่างนั้นเวลาองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตังสญาณไป ใครที่มีอำนาจวาสนาแล้วอายุขัยเขาสั้น ไปเอา คนนั้นก่อน

คนที่มีวาสนานะ องค์คุลิมาลฆ่าคนอยู่ ๙๙๙ ศพ คนฆ่าคนตาย ฆาตกร ทำไมเขามี อำนาจวาสนาละ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเอาองค์คุลิมาลก่อนละ

เพราะเขามีวาสนา แล้วปเสนทิโกศลกำลังจะส่งกองทัพไปฆ่าเขา ถ้าเขาตายเขาจะไม่มี โอกาสเลยไง ต้องไปโปรดองค์คุลิมาลก่อน ไปถึงองค์คุลิมาลก็จะฆ่าอีก ๑ ศพเป็นศพที่ ๑,๐๐๐ จะ สมบูรณ์ในการตั้งกติกากว่า ๑,๐๐๐ นิ้ว ๑,๐๐๐ ศพ จะตามฆ่าพระพุทธเจ้าให้ได้เป็นศพสุดท้าย พระพุทธเจ้าถึงไปโดยฤทธิ์ไ้

องค์คุลิมาลก็มีคุณวิเศษของเขา เขาวิ่งเร็วกว่าม้า ใครเข้าไปในคลองสายตาที่เขาจะฆ่า ใครแล้ว คนนั้นหนีเขาไม่ได้หรอก เขามีคุณสมบัติพิเศษของเขา แต่เขาไล่ตามพระพุทธเจ้าไม่ทัน เขาก็แปลกใจ

“สมณะหยุดก่อน สมณะหยุดก่อน”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เราหยุดแล้ว เธอต่างหากยังไม่หยุด”

หยุดคือหยุดทำความชั่ว หยุดการกระทำความไม่ดีไ้

พอองค์คุลิมาลได้ยิน วางดาบเลย

เวลาเทศนาว่าการอภิวาสเป็นพระอรหันต์เลยนะ นี่พูดถึงว่าเขามีवास

นี่ก็เหมือนกัน ของเราเหมือนกัน ถ้าใครมีอำนาจवास เวลาประพฤติปฏิบัติไปแล้วมันอยู่ในร่องในรอย ถ้ามันจะผิดพลาดมันก็กิเลส กิเลสของใครอย่างกลาง อย่างละเอียด อย่างแก่อย่างกลาง อย่างละเอียด

เวลากิเลสมันเข้มข้น สันดานมันเลวทรามเลวร้าย มันทำลายทั้งนั้นนะ เวลามันทำลายขึ้นมา เราก็ต้องทำความสงบของใจของใครของมัน ใครทำได้มากได้น้อย

ไฉนก็เหมือนกัน คำถาม “หาที่ลงใจ”

หาที่ลงใจ เราก็ต้องการให้หาให้ถูกต้องชอบธรรม แล้วถ้าด้วยเหตุด้วยผล ถ้ามันด้วยเหตุด้วยผล คนที่ฝึกหัดภาวนานะ คนที่อาจารย์ของเราพูดไม่มีเหตุไม่มีผล มันไม่ฟังหรอก มันฟังไม่ได้ เรามีเหตุมีผล เราค้นคว้าขนาดนี้มันยังไม่ได้ แล้วจะไปจับจดอย่างนั้นมันจะได้อย่างไร เขาถึงวางหมด แล้วเราหาของเราเอง

เราถึงบอกว่า วางให้หมด แล้วกลับมาพุทโธ ทำความสงบของใจเข้ามา

ถ้าใจมันสงบระงับเข้ามา สิ่งที่ว่ามันทุกข์มันยาก มันรู้มันเห็นอะไร วางหมด ที่รู้ที่เห็นมา มันก็เป็นอดีต ไม่ต้องว่ารู้เห็นแล้วต้องจดบันทึกไว้ จะต้องเป็นสมบัติของเรา ไม่ใช่ เพราะสิ่งที่จะรู้ไปข้างหน้ามันจะรู้ได้ดีกว่านี้ มันถึงไม่ให้มีปมในใจใจ ไม่ให้ใจเราเป็นปม เห็นไฉน เห็นไฉน ความว่าง อยากได้ต่างๆ มันเป็นปมทั้งนั้น นี่พูดถึงในการปฏิบัตินะ

แล้วปฏิบัติแล้วรู้ง่าย รู้ยาก รู้ยาก รู้ง่าย การปฏิบัติมันยังมีवास มีการกระทำของเรา ถูกต้องชอบธรรมหรือมิจฉาทิฎฐิ ผิดจากหลักทางสายกลางในพระพุทธศาสนา มันส่งออกหมดนะ

ฉะนั้น วางให้หมด ที่เขียนมาทั้งหมดนะ หาที่ลงใจ หาที่ปฏิบัติ วาง แล้วไม่ต้องไปหาใคร แล้วหายใจเข้านี้พุท หายใจออกนี้โธ ทำความสงบของใจเข้ามา

แล้วเขาบอกว่า เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย พ่อแม่พาไปหาหมอ

ก็ต้องไปหา แล้วถ้าไปหาหมอ หมอให้ยาสิ่งใดมา พยายามกินยานั้น กินยาเพื่อรักษา สุขภาพจิต สุขภาพกาย ธรรมะรักษาสุขภาพจิต เราฝึกหัดภาวนาของเราถ้าทำได้ ถ้าทำไม่ได้ก็ ฝึกหัดภาวนาไปโดยสัมมาทิฐิ ด้วยความถูกต้องชอบธรรม ความถูกต้องชอบธรรม แล้วไม่ทำให้ มาบีบคั้นในใจของเรา

ถ้ามาบีบคั้นในใจของเรา มันเป็นปมนะ มันเป็นปมแล้วเราเอาปมนั้น คำว่า “ปม” มัน เป็นนามธรรม เราจะตะครุบ เราจะแสวงหา เราจะขุดคุ้ยอย่างไร นามธรรมหาไม่เจอหรอก แล้ว เราก็ต้องเหนื่อย เราก็ต้องชวนขวย แล้วก็ต้องดิ้นรน แล้วก็ไม่สามารถปรารถนา แล้วมันก็ ย้อนกลับมาทำให้ชอกช้ำใจ ทำให้ทุกข์ให้ยากใจ

วาง วางให้หมด พุทธของเราไปเรื่อยๆ แล้วจิตสงบมันเป็นข้อเท็จจริง มันไม่ใช่ปม ข้อเท็จจริงคือข้อเท็จจริง ถ้าสงบก็สงบจริง ๆ เสื่อมก็เสื่อมจริง ๆ เจริญแล้วเสื่อม แล้วฝึกหัดแก้ไข ก็เสื่อมแล้วเจริญ เสื่อมแล้วก็เจริญ ถ้าไม่ดูแลรักษา เจริญแล้วก็เสื่อม เพราะสรรพสิ่งในโลกนี้ เป็นอนิจจัง

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา เว้นไว้แต่อกุปปธรรม เว้นไว้แต่ คุณธรรมที่เป็นตามความเป็นจริง อันนั้นเป็นข้อเท็จจริง แล้วสติสมบุรณ์แบบ สติ มหาสติ สติ อัตถมัตถยอดเยี่ยม สติวินัย มีสติทุกอย่างก้าว ทุกกิริยา นั้นเป็นสติวินัย ผู้ที่ปฏิบัติจริงตามความ เป็นจริง จบ

ถาม : ข้อ ๒๘๗๗. เรื่อง “ความโกรธ”

กราบนมัสการหลวงพ่อกุณย ฌมฺมคฺคฺคาจารย์เทศน์ว่า ความโกรธจะอยู่กับเราไป ตลอด ขนาดพระอนาคามีก็ยังมีโกรธอยู่ จนกว่าจะเป็นพระอรหันต์จึงจะปล่อยวางได้ หมดสิ้น

กราบเรียนหลวงพ่อกุณยว่า การที่ผมอารมณ์ร้อนง่าย เมื่อมีใครมาทำอะไรที่ชวนให้ไม่พอใจ โกรธ เกลียด ก็มักจะชอบตอบโต้ทันควัน

พอเริ่มภาวนาไปเรื่อยๆ ผมสังเกตจิตตัวเองแล้วพบว่า แค่มมีคนส่งเสียงดังรบกวนบ่อยๆ ที่หอพักหรือขับรถ แล้วรู้สึกวุ่นวายและไม่ได้ตั้งใจผม ผมแฉ่งไปแล้วรู้สึกว่าเขาไม่ให้

เกียรติ จิตมันก็เดือดขึ้นมว่า ฆ่ามันซะดีไหม และคำหยาบคายอื่นๆ ผมเริ่มเห็นมันเกิดขึ้นบ่อยมาก ผมอยากแก้ไข เพราะหลายครั้งก็รู้สึกไปยึดมัน บางครั้งก็เหมือนมันมาแล้วก็ผ่านไป

กราบเรียนหลวงพ่อกว่า การฝึกแผ่เมตตา สติ สมาธิ ปัญญาในขณะที่เป็นปุถุชนอยู่ จะแก้ไขดัดแปลงสิ่งเหล่านี้ให้หายขาดไปได้ไหมครับ หลายครั้งผมก็กลัวจิตตัวเองและไม่อยากออกไปไหน และภาวนาไปก็ช่วยได้มากครับ แต่มันก็ยังเป็นอยู่ กราบขอบพระคุณ

ตอบ : มันเป็นอย่างนี้ เราก็ค่อยฝึกหัดของเราไปเรื่อยๆ ฝึกหัดแผ่เมตตา เราทำบุญทำกุศลของเราให้มันเบาบางลง อย่าไปทำอะไรแล้วให้มันติดคุกติดตะรางขึ้นมาแล้วเราจะไม่มีโอกาสใดๆ เลย

พยายามสงบสติอารมณ์ของตน

กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา ถ้าเราทำอะไรแล้วมันมีผลตามกฎหมาย มันมีผลทางเวรทางกรรมขึ้นมา มันจะทำให้ชีวิตเราเศร้าหมองไปเปล่าๆ

แต่เวลามันโกรธ มันเครียด มันชิงในหัวใจ ใ้ฉนี้เป็นกรรมเก่า มันเป็นจิตเป็นนิสัยที่เราสร้างของเราอย่างนี้ ถ้าเราสร้างมาอย่างนี้ เราก็พยายามแก้ไขของเรา เพราะเรารู้ใจ ถ้าเรารู้ อย่างนี้เราก็พยายามทำของเรา

ฉะนั้น เวลาคำถามมันเขียนมาผิดใจ

“ฟังครูบาอาจารย์เทศน์ว่า ความโกรธอยู่กับเราตลอด ขนาดพระอนาคามีก็ยังโกรธอยู่ จนกว่าจะเป็นพระอรหันต์ถึงจะปล่อยวางได้ทั้งหมดสิ้น”

ไม่ใช่

พระอนาคามีละโกรธได้หมดสิ้น พระอนาคามีละสักกายทิฐิ วิจิจจนา สิ้นพตปรามาส ไข้ใหม่ กามราคะ ปฏิฆะ ถ้ากามราคะ ปฏิฆะถ้ามันขาดไป พระอนาคามี ความโลภ ความโกรธ ความหลง นางตัณหา นางอรดีขาดหมด ถ้าพระอนาคามี ความโกรธเท่าทัน เพียงแต่พระอนาคามียังมีอวิชชา มีรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา นี่กิเลสของพระอนาคามีไ้

พระอนาคามีมีรูปราคะ อรูปราคะ นีเณสมาบัตติ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา แต่ความโลภ ความโกรธ ความหลง พระอนาคามีขาด ไม่โกรธนะ แหย่ก็ไม่โกรธ ไม่โกรธหรอก แต่อยากดัง เพราะมีมานะ อยากดัง อยากเอาชนะ อยากเอาแพ้กัน แต่ไม่ได้โกรธ ความโลภ ความโกรธ ความหลง พระอนาคามีผ่านหมด

ฉะนั้นบอกว่า พระอนาคามียังมีความโกรธอยู่

พระอนาคามีมีความรู้สึก มันมีมานะ ถือเนื้อถือตัว อยากให้เขาอมรับ อยากให้เขาเชิด ชูบูชาอย่างนี้ แต่ใจเรื่องความโกรธ โกรธนี้มันเป็นเรื่องหยาบเกินไปแล้ว

ฉะนั้น พระอนาคามี ความโลภ ความโกรธ ความหลงต้องขาด ความโลภ ความโกรธ ความหลง ขาดไปแล้ว มันจะไปโกรธที่ไหนล่ะ

แต่มันเป็นไฟสุ่มขอนนะ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา นี่สังโยชน์อย่าง ละเอียดที่ไม่มีใครเห็น แล้วรู้ได้ยาก พระอนาคามียังไม่รู้เลย ถ้ารู้ก็เป็นพระอรหันต์ไป เพราะไม่รู้ เลยติดใจ นี่พระอนาคามี

ฉะนั้นบอกว่า คำถามเขียนผิดว่า “มีครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า แม้แต่พระอนาคามียังมีความโกรธอยู่ จนกว่าจะเป็นพระอรหันต์เท่านั้นถึงจะวางได้ทั้งหมดทั้งสิ้น”

ถ้าพูดอย่างนี้แล้วมันหาอ่อนหมดเลย แล้วเราทำอะไรไม่ได้เลย

พระอนาคามีท่านละความโกรธได้โดยสมบูรณ์แบบ แต่ไฟสุ่มขอนในใจของท่าน นั่นละ มันเผาใจพระอนาคามี

ฉะนั้น สิ่งนี้เป็นคุณสมบัติของพระอนาคามี

แต่ของเราละ

ของเรามันโกรธดิบๆ เลยละ มันโกรธชัดๆ เลย แล้วมันโกรธชัดๆ ขึ้นมามัน กระทบกระเทือน เราฝึกหัดภาวนาของเรา

ถ้าโทษจริต โกรธนี้เขาเรียกโทษจริต ถ้าโทษจริตมันธาตุไฟ ถ้าธาตุไฟมันมีสติมีปัญญานะ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ถ้ายังไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้น เราก็มาทบทวนความรู้สึกของเราทำไมเราโกรธง่าย มันไม่เป็นประโยชน์กับเรา เราใช้สติปัญญาควบคุมความรู้สึกของเรา นี่ปัญญาอบรมสมาธิ คือทำความพร้อมในใจของเราไว้ ถ้ามีอะไรกระทบแล้ว เออ! มันมาแล้วเว้ยจะสู้กับมันนะ เวลามันโกรธ พยายามยับยั้งไว้เท่าที่เท่าทันมัน ถ้าไม่เท่าทัน ผิดพลาดไป เอ้อ! แล้วกันไป เอาใหม่ ผีกัดของเราๆ ใจ ผีกัดของเราบ่อยครั้งเข้าจนมันทำของมันเป็นขึ้นมา

เห็นไหม เราละความโกรธโดยอารมณ์ อารมณ์ปฏิกูลจนคนหนามันกระทบแล้วมันโกรธทั้งนั้นนะ แต่เรามีปัญญาอบรมสมาธิของเรา เราฝึกหัดของเราด้วยเหตุด้วยผลไง

ปัญญาเท่านั้นที่จะแก้ไขวิกฤตการณ์ในชีวิตได้ แล้วปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาธรรมชาติ ปัญญาธรรมชาติ ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราตรึกของเรา เราพิจารณาของเรา เราฝึกหัดของเรา เหมือนนักมวยซ้อมตลอดๆ

ไอ้ที่วิกฤตยังไม่เกิดขึ้น เราก็ฝึกหัดของเราตลอด ถ้าฝึกหัดตลอด จิตมันเข้มแข็งเพราะมันได้ฝึกหัดไว้ พอมันไปกระทบกับสิ่งใดแล้ว ถ้าไม่เท่าทันมัน มันก็กรรมของสัตว์ ถ้าเท่าทัน เราได้ฝึกหัดไว้ไง เราได้ฝึกหัดไว้ เราได้กระทำไว้ มันเลยเท่าทันอารมณ์ไง ก็เท่าทันอารมณ์มันก็จะความโกรธอันนี้ได้ไง ฝึกหัดอย่างนี้

เราไม่ต้องไปเข้าใจว่าพระอนาคามีโกรธหรือไม่โกรธ นั้นยังไม่ได้เป็น ถ้าเป็นแล้วจะรู้เลยว่าพระอนาคามีโกรธหรือไม่โกรธ

แต่ตอนนี้โกรธ แล้วโกรธจัดด้วย โกรธจนเรากลัวความคิดเราเองเลยละ

ถ้าเรากลัวความคิดของเราเอง นี่ก็คือความคิด นี่คือสมบัติภายในของเรา แต่ชีวิตปัจจุบันนี้ไง ถ้าคิดจะไปฆ่าเขา คิดจะไปทำลายเขา คุณตะวางใจ ถ้าไม่พ้นคุณตะวาง เราก็ต้องชดใช้ค่าเสียหาย เสียเงินเป็นหมื่นเป็นแสน

แค่ระดับความโกรธ ไม่ต้องเสียเงินเป็นหมื่นเป็นแสน ไม่ต้องจ้างทนายความ ไม่ต้องไปเป็นความกับใคร อะไรดีกว่ากัน คิดอย่างนี้แล้วความโกรธมันก็จะไป บางไป นั่นนะเป็นสมบัติของเรา แล้วทำอย่างนี้ นี่การฝึกหัด นี่พูดถึงว่าความโกรธ

ฉะนั้น ความโกรธมันจะได้ยาก แล้วมันเป็นจิตนิสัย โทสจริต โมหจริต โลภจริต มันอยู่ที่จิตนิสัย

ก๊าซ น้ำมัน ถ่านหิน มันจุดติดยากติดง่ายแตกต่างกันอย่างไร แล้วมันให้ผลแตกต่างกันอย่างไร จิตนิสัยของคนมันเป็นอย่างนี้ มันเป็นจิตนิสัย ใจเราใจพวกเบนซิน ชูเปอร์ด้วย ห้ามจุดไฟบริเวณนี้ ห้ามมีประกายไฟเข้ามาใกล้ พอประกายเข้ามาปั๊บ ติดเลย ปั๊บน้ําลูกทันทึ่เลย

เราก็ฝึกหัดของเราเนี่ง ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติปกป้องคุ้มครองเรา แล้วถ้าฝึกหัดไปแล้วศีล สมาธิ ปัญญา ปุ่ณชนคนหนา่ทำความสงบของใจได้ง่ายก็เ็นกัลยาณชน มีอำนาจวาสนายกขึ้นเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ก็เ็นโสดาปัตติมรรค ถ้าพิจารณาไปจนถึงที่สุดก็เ็นโสดาปัตติผล ถ้าต่อเนื่งไปมันเ็นสกิทาคามีมรรค มันต้องชุดคู้ยคั่นคว่าแสวงหา ถ้าแสวงหาได้จริง ถ้าปฏิบัติแล้วถึงได้ผล ก็เ็นสกิทาคามีผล อนาคามีมรรค ก็ต้องชุดคู้ยคั่นคว่าแสวงหา ถ้าเ็นอนาคามีผล มันก็เ็น อนาคามีมรรค อนาคามีผล แล้วต้องชุดคู้ยคั่นคว่าก็จะเ็นอรหัตตมรรค อรหัตตมรรคก็เ็นอรหัตตผลเ่ง มรรค ๔ ผล ๔ ในการประพฤติปฏิบัติของเราเ่ง

เราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเราให้เ็นคุณสมบัติของเรา เองวัง